

Posebna napaka pri naši mladosti je sedaj tudi ta, da prezgodaj začne piti ali kaditi tobak. Da tobak mladim ljudem zelo škoduje, se jim pozná že na obrazu. Pred 300 leti še naši ljudje niso poznali tobaka; sedaj pa se ž njim baha že fantalin, kteremu bi se bolje podal kos kruha v roki, kakor pa smodka v ustih.

Uganjka zastavici v zadnjem listu „Uč. Tovarša“:

Roza jelodvorska — jutranja zora.

Dopisi in novice.

Iz Štajerskega. V nemškem Gradcu na Štajerskem je družba miloserčnih gospá, ki pomagajo ljudem, kateri bi imeli na kant priti; ta verla družba je že rešila 22. ubogih družin; denarjev je izdala do sedaj 236 gl. 14 kr. Nedavno bi tudi mogla prodana biti hiša nekemu postarnemu učitelju. Kdor vé, kako učitelj mora stiskati, da si kupi hišico, in koliko po navadi učitelji na stare dni dobivajo, — lahko pozná njegovo tugo, ko ima zgubiti koticék na stare dni. Hiša je bila že v tretje na prodaj; miloserčna družba to zvé, in reši učitelju hišo in dom.

Iz Žalné. Vem, da mi nihče ne bo očital, če tudi jaz enkrat spregovorim o tukajšnji šoli, která je bila vstanovljena to šolsko leto.

Z veliko radostjo povem, da prav marljivo hodijo v šolo ukaželjni otročiči, in se prav radi učé. Hodi jih v vsakdanje šole 156, gotovo lepo število za našo lokalijo, za kar smo pa hvaležni našemu blagemu prečastit. župniku M. V., kteremu je izreja domače mladosti res zelo pri srcu. Po več krajih se pritožujejo, da jim sv. Juri šolo sprazni, ali, hvala Bogu! pri nas ne čutimo tega, ker pri nas bodo otroci prvo sv. spoved in sveto obhajilo še le konec šolskega leta opravili, in bodo tedaj radi celo leto v šolo hodili. Tudi ti povem, ljubi „Tovarš“, da smo dobili prav pripraven prostor blizo šole za šolski vert, kterega so nam tudi preskerbeli prečastit. gosp. župnik. Nasadili smo vanj že preteklo pomlad čez 200 drevesic in divjakov, in cepili smo jih že čez 80; in res naš trud ni bil zastonj, ker smo že letos z velikim veseljem šolske otročiče opazovali, kako marljivo že domá po vertih divjake sadé in jih žlahtné. Z Bogom.

J. Žalinski.

Iz Predoselj. Tiče pismo do našega „Tovarša“ mnogim zelo dopada. Namenil sem se o sedanjem veselem pomladnem času nekaj povedati o tici senici. Senic je več verst; naj večja je pri nas velika senica ali jesenica. Nekaj manji so meniščiki ali plava senica, in tudi senica mlakarica; naj manjša od teh je pa gojzдна senica ali pogojzдна. Vse te senice potrebujejo drevesne dupljine za valjenje in spanje; dolgorepka pa si nareja svojo umetno gnjezdo prosto na drevesih in germih. Senice živé več ali manj celo leto v naših krajih; se združijo v jeseni in po zimi v trope, ter iščejo hrane povsod,

kjer je je kaj. Hrana imenovanih senic pa je le nekaj iz jagod in semen; naj več se jih živi od zaželek, červov, gosenic in njih jajčic; senice so tudi zelo požrešne, potrebujejo veliko hrane, in dvakrat v letu mlade zgođnjajo, ter ležejo ali znesó 6—10 jajčic, ter svojo mlade preživljajo le z zaželkami in njihno zalego. Iz tega se vidi, koliko zaželek pokončajo te koristne tice; so pa tudi posebno zato koristne, ker zaželkina jajčica so jim naj bolj okusna jed. Mi naj še tako pridno in čisto drevesa snažimo, vendar prav malo moremo škodovati drobnim zaželkam, ker te svoja komaj vidljiva jajčica zastavijo na mladiko prav blizu cveta, ktereга potem mala mlada gosenciča komaj iz jajčica zlezajoča poškoduje ali celo požre. Ako se prešteje in zvó, da teh zaželkinih jajčic 50.000 — 100.000 en lot tehta, da pa senica vsaki dan toliko téh požre, kolikor sama tehta, se lahko misli in tudi vidi, koliko teh škodljivih merčesov senice uničijo, in kako škoda je za eno samo senico, ako mora pred svojim časom poginiti. Akoravno se senice zelo hitro množijo, jih vendar veliko pogine, posebno po zimi, pa ne zavoljo mraza, ampak zato, ker so drevesa močno s snegom pokrite, posebno pa z ivjem ali poledico, ker ne morejo do hrane, in tako morajo glada poginiti.

Na ta način ostane čez zimo komaj deseti del senic, ki so v jeseni živele. Imamo gotovi vzrok, da senice kot naše naj boljše pomočnice skerbno varujemo, in da jih na vse mogoče načine podpiramo. Pred vsem skušajmo z besedo in djanjem otroke podučevati, da ne bodo ljubim živalicam pobirali jajčic, da jim ne bodo jemali mladičev in jih terpinčili. Ne pustimo tako koristnih tičkov, posebno senic, jeseni loviti. Delajmo z vso močjo, da mladost in odrasčeni ne bodo senic lovili, in jih v kletko ali med okna zapirali, ter tako po nepotrebnim manjšali te tako zelo koristne živalice. Komur je sadno drevje le količakaj pri sercu, naj ne le samo dobro redi in snaži drevesa, temuč naj privabi tudi koristnih tic na svoj vert. Če je po zimi veliko snega, da si tički okoli hiš iščejo hrane in varstva, posiplji jim živeža, za senice bučnih pešek in semena od solčnih rož, in ta majhna hrana, ti bo donesla veliko dobička. Treba je pa tudi otroke vaditi in podučevati, da tičev ne preganjajo ne iz nevednosti, ne iz neusmiljenja. — Naj ti k sklepu, dragi „Tovars“, še povem, koliko se stori, ako otroci radi vbogajo in so pridni. Ker je letos kebrovo leto, smo pri nas s šolarji napovedovali kebrov vojsko. Vsaki dan mi mora vsak otrok vsaj nekaj teh živalic prinesti, ter jih v šoli soštejemo za vsako klop posebej, dekleta skup, dečki skup. Izgledni učenci imajo zapisnik, ter na tanko zapisujejo, koliko jih je kdo vsaki dan sabo prinesel. Potem jih vsaki dan drugi na tabli sošteje, in kakšno veselje je, ko vidijo, koliko so jih ta dan, koliko drugi dan vjeli, in kateri več. To je živo! Učencev imamo 170 dopoldanskih in popoldanskih, in glej, kakor se vidi iz zapisnika, smo v 8 dneh vjeli 195.636 kebrov. Meril jih še nisim; vem, da jih je blizo 4 do 5 mernikov, ktere vse pomorjene v zemljo pokopljemo. Ko bi vedili šolarji, da bi kaj zanje dobili, bi jih gotovo v Pariz k razstavi poslali. Da si mi zdrav, ljubi „Tovars!“

Jan. Sajó.

Z pod Zelenega verha. Človek sedaj ne vé, pri čem da je. Nekteri pri nas pravijo: „Čemu bi sedaj otroci hodili po 4 ali celo 6 let v šolo, ker se ne učé drugega, kakor po domače brati, pisati, nekaj številiti in po verhu še nekaj moliti, drugega pa nič. Včasí smo se pa tudi učili nemški; smo po nemški brali, pisali, govorili in tudi po nemški molili; takrat smo imeli v šoli saj kaj opraviti, sedaj pa“ — Drugi nočejo nič slišati o nemškem jeziku, ter le hočejo vse po slovenski; krajnjščina, saj kakor mi govorimo, jim še ni po volji. Dragi „Tovaraš, povej vendar, kaj je pravo! *”) R.

Iz Ljubljane. Njih Veličanstvo, presvetli cesar so našega vikšega šolskega oglednika, prečastitega gospoda Jurja Zavašnika, poslavlili z redom Franc - Jožefovim.

— Prečastiti gospod dr. Jan. Semen, profesor bogoslovja, je imenovan konsistorni svetovavec.

— M. M. Pred nekterimi dnevi so dunajski listi in za njimi tudi graška „Tagesposta“, zdihovali, da to, kar opovira šolstvo po drugih deželah, zadrževalo bo tudi njeno napredovanje na Ogerskem. Vsak bo mislil, to je gotovo slaba učiteljska plača! O kaj še? To je vse kaj drugega! Ali je mar vnemarnost ljudstva do šole, ali prepčilo izobraževanje učiteljev? — Vse to ne, ampak, dokler bo šola v cerkvenih verigah, ne bo se svobodno gibal in ljudstva do blažene omike vodila. Vsaj tako beremo dan na dan po časnikih, katerih geslo je omika in svoboda, zakaj bi jim li ne verjeli? Kaj pa je takega, da so kavrani ta stran in uno stran Litve tako enoglasno začeli peti?

Ogerski minister za poduk in bogočastje, baron Jožef Eötvös, je dopisal milostljivemu gospodu Janezu Simor-u, pervostolniku ogerskemu, in mu je naznanjal, da je nastopil svojo službo, ter reče k sklepu, da se nadja, da ga bo milostljivi nadškof, kot pervostolnik rimske katoliške cerkve na Ogerskem, domoljubno podpiral s svojim svetom, s skušnjo in veljavo, da se pospešuje to, kar je veri in šoli v korist in blagor.

Iz odgovora milostljivega nadškofa povzamemo nekatere čertice, ktere so dan danes za cerkveno in politično stanje v Avstriji in tudi drugod zelo pomenljive in važne:

„Mislim, da Vi, prevzvišeni gospod, kot zvesti sin katoliške cerkve, s katero se je začela ogerska vstava in omika, ne bote nikdar dovolili, da bi Vaši vradniki pozabili pravic, ktere cerkvi zagotavljajo neodvisnost, ker ta je bistveno združena z cerkveno samostalnostjo. Vi ne bote nikdar dopustili, da bi ljudje, kteri katoliške cerkve ne poznajo, šolo, ktera pripravlja versko življenje cerkvi, iz ktere je izšla, iz naročja, tergali — sicer bi bilo večini ljudstva, ki želi prave omike, nemogoče pridobiti si verske in katoliške zavesti. Vi ne bote dopuščali, da bi se lepa zastopnost med cerkvijo in deželno oblastnijo s presego le količkaj motila, ker le tam, kjer ona kraljuje, je mogoče da ljudstvo v miru vživa omiko, svobodo in materialno blagostanje; posebno pa ona pripomore, da si serce, ki koperni po višjih duševnih

dobrotah, zadobiva lepih čednosti in verskega prepričanja. Katoliško ljudstvo gleda zaupljivo na me; vedoma ga nočem nikdar motiti, ker le tako se zavaruje blagor naše ljube domovine; vera in domovina mi dolžnost nalagata, da v zvezi z vami skerbim za domovino". Te prvostolnikove besede, ktere na tanko povedo, kaj nadškof želé, namreč samostalnost in pravice za katoliško vero in cerkveno nadzornišvo v šoli, niso bili svobodljubom ta stran in unstran Litve po godu, očitali so mu nesterpnost, ošabnost, še celó upor zoper deželsko oblast. — Kavrani so si po vseh deželah podobni, in njih petje je povsod lepo doneči „kra, kra!"

— Gospod Anton Kunšič, učitelj v Nemški Loki na Kočevskem, je dal na svetlo zvezek čveteroglasnih cerkvenih pesem, — hčericé mladega očeta, pa vendar že precej zale in čverste. Dobivajo se v Ljubljani v Egerčini tiskarnici in tudi pri skladatelji v Nemški Loki.

— Po nekem višjem ukazu je v srednjih šolah (v gimnaziji in realki) za šolska spričala vstanovljena ta le lestvica, ki se po nemški tako le glasi:

za nrvnost (Sitten): musterhaft, lobenswerth, entsprechend, minder entsprechend, nicht entsprechend;

za pridnost (Fleiss): ausdauernd, befriedigend, hinreichend, ungleichmässig, gering;

za napredovanje (Fortgang): ausgezeichnet, vorzüglich, lobenswerth, befriedigend, genügend, nicht genügend, ganz ungenügend.

— Šolski in drugi časopisi pišejo, da bodo o letošnjih šolskih praznikih imeli nemški učitelji véliki zbor na Dunaji in tudi v Hildesheimu na Hanoverskem, kamor se bo sošlo sila véliko nemških učiteljev in kamor bo tudi dunajsko mestno svetovavstvo poslalo 3 učitelje. To je prav; kaj pa, ko bi tudi mi slovenski učitelji imeli enkrat enako zborovanje! Kar tekne unim, bi morda teknilo tudi nam.

— V Ameriki je prepovedano v šolo hoditi otrokom, ki še niso spolnili 7. leta; pravijo, da prezgodnji šolski poduk škoduje mladini na telesu; morda imajo prav.

Premembi v učiteljskem stanu.

G. Peter Kapun, učitelj v glavni šoli v Ipavi, je prestavljen v glavno šolo v Černomelj, na njegovo mesto v Ipavo pa g. Blaž Ambrožič, učitelj v Černomlju.

*) Take in enake vprašanja je „Tov.“ že večkrat prav na drobno pre-tresoval in povedal kaj je pravo. Zdi se nam, da ne berete preradi ne „Tov.“, pa tudi ne drugih domačih listov, in da je to vaše vprašanje za „Tov.“ le nekaka limanica, na ktero pa se „Tov.“ ne usede. Pa vse brez zamere! Vredn.